

Õpilasteleht

Hind
10 senti

NR. 6

2. NOVEMBRIL 1938

VII AASTAK.



LÕVIPOEGADE ÕPPETUND

India asekuningas sai kord õige kummalise elamuse osaliseks. Lõvijahil Giri metsades, oli ta jahiagaruses sattunud kõrvalisse metsatihnikusse, kus kaotas tagaaetava lõvi jäljed. Tema ette kerkis aga järsku viiest pojast saadetud emalõvi, kelle ülespidamine näitas, et tal varitsevast vaenlasest aimugi polnud. Täiesti asjale andununa hakkas ta oma poegadele õpetama saagi tabamist. Õppevahendiks oli väike, armetu kitsetall, kes küttide poolt oli saagisöödaks seo-

Järg lk. 13

Milleks PLEKID ja JOONED

Illustratsioonid E. Illaru

Kas selleks, et olla ilus, ongi kaelkirjak laiguline, sebra triibuline? Ei. Looduses pole ilugi ilu pärast. Otsarve valitseb kõikjal. Laiguline kaelkirjak ja triibuline sebra muutuvad juba väikesel kaugusel nähtamatuteks liikudes rohtla suures varjuheitvas rohus. Nii kaitseb loodus oma armsaid abituid elanikke. Kuid kujutleme ilusas helevalgel kasukas kiskjat jalutamas džunglis. Kaua võiks niisuguses toredas kasukas nälgida tiiger, sest ümbrusest selgesti erinev plekk peletaks juba kaugelt põgenema maitsva saagi. Nii on tiiger osakene džunglist ja panter puu otsas kirjus kasukas kui lehtedest varjutatud. Nii võimaldavad plekid ja jooned looduses ka kergemat elu saaki luuraval kiskjal.



KODUKAUNISTUS ON NOORTE ALA

ISTUTAGEM PUID!

Sügis. Puudel lõõvad lehed kolletama ja kõle tuul kisub nad vägisi okstelt. Kogu loodus tundub nagu mahajäetuna. Kuid see arvamine on siiski ekslik. Igal sügisel alustavad tuhanded puud n. ö. uut elu. On vaevalt puudeft lehed langenud, kui algab suurejooneline puude istutamise hooaeg, mis kestab kuni külma tulekuni. Tuhanded puud leiavad siis uue eluaseme, kasvades auks ja iluks meie kodudele.

Puude istutamine kodu ümbrusse on vanaks traditsiooniks meie rahvale ja veel enam nüüd, kus üle maa tehakse kodukaunistamise propagandat. On ju puude istutamine kodukaunistamise kõige lihtsam ja mõõda-äästamatum viis.

Meie esisad leidsid puude istutamiseks ikka aega, sest liikudes vanade suitutarede ja vanatalude õuedel, leiame sääl alati kasvamas iidseid, isaisade poolt istutatud tammi ja saari, mis leitavad salapärasust ning jõudu. Neis

puudes kajastub meie esivanemate armastus oma kodu vastu.

Kodupuudest kõnelevad rahvalauludki.

Meie, noored, elades uues vabas Eestis, peaksime erilist rõhku panema puu-

de istutamisele. See töö on meile küllalt kohane ja talitades vanemait või õpetajailt saadud juhtnööride järgi, võime palju hääd teha oma kodudele, kuid seega ka oma riigile ja rahvale. Just nüüd aga, mil kodukaunistamise aktsiooni suure hooga teostatakse, peaksime täie innu ja jõuga kaasa lööma. Istutagem õued täis sihvakaid pihlakaid ja tammi, mille varjus vanaduspäevil võime istuda kõrvetava päikese eest. Neid puud vaadeldes meenuvad siis meie elupäevad lapsepõlvest — millal me need puud istutasime. Nemand jutustavad meile kõigist elatud muredest ja rõõmudest. Neisse on kirjutatud meie elukroonika.

Kaasnoored, kui oma kodu õu ja talutee on juba korrapäraselt puud täis istutatud, ärgem jätkem siis käsi rüppe! Istutagem lähema külatee äärde noori võsu, mis küll nüüd sügistuulte käes paindudes väetikestena paistavad, kuid olgu meis see teadmine, et kui

meie kord oma isataludes peremehed oleme,

siis ei sõida me enam mööda porist külateed, vaid piki puisteed!

Nädala tähtsamat

Üleriigiline võistluskirjand õpilasile. Eesti Õpetajate Liidu Karskuskasvatustoimkond korraldab ka käesoleval aastal üleriigilise võistlusõpingu ja võistluskirjandi. Osavõtjate arv kujuneb rekordiliseks, kuna osa soovivad võtta üle 6000 õpilase.

Võistluskirjand korraldatakse 24. ja 25. märtsil 1939 ning õpingud toimuvad Ed. Triigi õppimisjuhise „Tulevik on enese rajada“ kohaselt.

Petseri kloostrit külastas möödunud turismihooajal 10 861 isikut, nendest välismaalasi 2 631. Üldse on kloostriiga tutvunud turiste

21-st eri riigist, kusjuures külastajaina esinevad ka ühendriiklased ja „Tõusva päikese maa“ pojad — jaapanlased.

Soome kindralstaabiülem Oesch külastas oma viibimise ajal Eestis ka meie tööstusrajoone Kiviõlis ja Kohtlas.



Tänavune saagiaasta. Lõppenud saagiaasta kujunes rahuldavaks. Kogusaak üksikute viljade korral on järgmine (sulgudes saak 1937. a.):

Rukis	18 400 tonni	(21 500)
Talinisu	37 100	„ (37 600)
Suvinisu	46 000	„ (38 200)
Oder	97 400	„ (96 300)
Kaer	169 255	„ (139 100)
Kartul	945 100	„ (985 600)

Toittravilja kogusaak ulatub üldse 276 400 tonnile.

Üldise kokkuvõttena on tänavune saak madalam möödunud aastast kuni 7%.

Kuidas saime kirjatähed

 Piltkirjast tänapäeva tähestikuni
 Keelte algus on pärit idamaalt

Veerand õppeaastat on juba seljaga. Nooremadki meist, I kl. õpilased, on selle aja jooksul suutnud astuda edasi suure sammu: on õppinud tundma neid musti vigureid — trükitähti — raamatu valgeil lehekülgedel.

Paljud meist on aga sellele mõtelnud, kuidas tekkisid need tähed?

Seda küsimust on uurinud väga paljud keeleteadlased ning teinud hulga uurimusi ja oletusi.

Kindel on, et meie keelte algus peitub

idamaail

ning sellepärast võime võtta kaunis usutavaina nende uurijate arvamisi, kes on hommikumailt leitud arheoloogiliste

esemete ja kirjade abil jälginud meie igapäevase keele algallikaid.

Suure töö on teinud sel alal eriti inglase professor Petrie — nimekaim Egiptuse ajaloo-uurija —, dr. Gardner Oxfordi ülikoolist ja professor Ullmann.

Esimene neist, prof. Petrie, leidis Egiptuses palju tundmatuid kirju, mis olid raiutud kaljudele. Ta tegi neist koopiaid ja tõi siis viimased moodsa teaduse ette. Tundmatud kirjad huvitasid eriti Egiptuse ajaloo-uurijat dr. Gardner'd, kes, olles uurinud põhjalikult ladina- ja kreekakeelt, asus uute mõistatuste lahendamisele. Koos temaga asus tööle ka prof. Ullmann.

Tabelis antud numbritega märgitud lahtrite tähendused on:

1. Egiptuse hieroglüüfid
2. Siinai hieroglüüfid
3. Byblos 13. saj.
4. Byblos 10. saj.
5. Moabi 9. saj.
6. Samaaria 9. s.
7. Lõuna-Semiidi
8. Vana Kreeka
9. Heebrea nimetused
10. Täendus
11. Kreeka nimetused
12. Eesti

Tabel näitab, kuidas aasta-tuhande te vältel Egiptuse hieroglüüfidest arenes meie-aja tähestik.

Hieraglüüf-kiri oli piltkiri, mis paljude sajandite jooklihtsustus ja muutus tähtedeks, millega tähendatakse häälikuid.

Järg lk. 12

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
		K	K	κ	κ	κ	κ	aleph	härq	alpha	A
		β	β	β	β	β	β	beth	maja	beta	B
		γ	γ	γ	γ	γ	γ	gimel	kaamel	gamma	G
		δ	δ	δ	δ	δ	δ	dalot	UKS	delta	D
		ε	ε	ε	ε	ε	ε	harm	veetama	epsilon	E
		ζ	ζ	ζ	ζ	ζ	ζ	vau	haak	(vau)	F.U.V W.Y
		η	η	η	η	η	η	zayin	siip	zeta	Z
		θ	θ	θ	θ	θ	θ	cheth	aed	eta	H
		ι	ι	ι	ι	ι	ι	teth	kübar	theta	T(h)
		κ	κ	κ	κ	κ	κ	yoa	käsi	iota	IJ
		λ	λ	λ	λ	λ	λ	kaph	käe- tala	kappa	K
		μ	μ	μ	μ	μ	μ	lamed	ork	lambda	L
		ν	ν	ν	ν	ν	ν	mem	vesi	mu	M
		ξ	ξ	ξ	ξ	ξ	ξ	nun nahash	kala	nu	N
		ο	ο	ο	ο	ο	ο	samech	tugi- puu	(xi)	X
		π	π	π	π	π	π	ayin	silms	micron	O
		ρ	ρ	ρ	ρ	ρ	ρ	ne	suu	ru	P
		σ	σ	σ	σ	σ	σ	tsade	külg	san	tsade
		τ	τ	τ	τ	τ	τ	goph	silmus	koppa	Q
		θ	θ	θ	θ	θ	θ	resh	pää	rho	R
		σ	σ	σ	σ	σ	σ	shim	hammas	sigma	S
		τ	τ	τ	τ	τ	τ	tau	märke	tau	T





ANNAB MÕISTATUSI

Ülesanne nr. 2

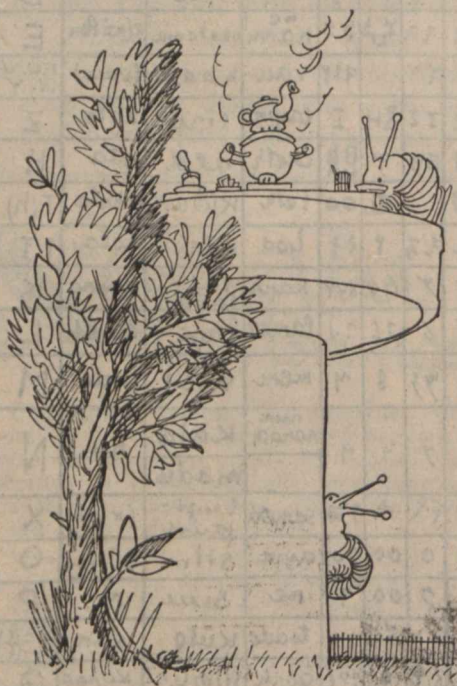
Tigu, uljas matkaja

„Kas siis tigu on ka mõni metsloom?“
naeris Liis.

„Metsloom või mitte, aga ikkagi loom. Vaat' missuguse mõistatuse te-
gin temast:

„Kord hakkas tigu kõrget seina möö-
da üles ronima: ülal elas ta tädi. Sein
oli 10 meetrit kõrge. Päeva jooksul ron-
nis tigu 3 meetrit üles, aga öösi jällegi
2 meetrit alla. Kui palju aega teol kul-
lus kuni ta viimaks jõudis oma tädi
juure?“

„Kolm meetrit üles, kaks alla, — tä-
hendab, ööbaga jõudis ta ühe meetri
ülespoole.“



„Ja sein oli kümme meetrit kõrge!“
„Siis peab ta ronima kümme ööpa,“
ütlesin mina.

„Täpselt kümme ööpa,“ kinnitas Kusti.
Aga juba Naaskel näitas meile pikka
nina.

„Kehvasti arvutate! — ütles ta mei-
le. „Kardan, et peate jälle vastuse leid-
miseks peeglisse pugema. Ei ole õige!“

„Kuidas ei ole, kui ometi on!“ haa-
vus Kusti. „Esimesel päeval ronis ta
kolm meetri, üks ole? Öösi lasi liugu
kaks meetrit alla. Tähendab esimese
ööbaga jõudis ta ühe meetri ülespoole?“

„Õige,“ ütles Naaskel. „Arvuta
edasi.“

„Teise ööbaga jälle meetri — kaks
meetrit. Neljandaga — neli meetrit.“

„Nii,“ ütles Naaskel. „Arvuta edasi.“

„Ah, mis, arvad et ei mõista küm-
neni lugeda? Viiendaga meetri — viis
meetrit, kuuendaga meetri — kuus meet-
rit, seitsmendaga meetri — seitse meet-
rit, kaheksandaga meetri...“

„Juba luiskad!“ itsitas Naaskel.
„Vaata, kus ikka kavala mõistatuse se-
pitsesin!“

„Pea, pea!“ karjus äkki Juku Ise-
tark. „Kaheksandal päeval tigu...“

Nüüd saime ka meie „konksust jagu.
Ja vastust keegi ei lugenud. Ärge te
ka lugege, sest kole paha on, kui en-
dal pää sugugi ei tööta.

matkas tigu.
täpselt 7 ööpa ja 1 päeva
juga ja uudiseid jätavata.
sam on ju tädi juures kovi
veel rasketsi linela. Mõnu-
tadi juure. Sest võt ta nüüd
sams päeva õhtuks jõudiski
ronis kolm meetrit üles ja
Kahesandal päeval tigu



ME SUUREGA OMA SUUREGA



VII LOOMINGUVÕISTLUS

„Õpilaslehe“ eelmise, s. o. 6. loominguvõistluse puhul saabus toimetusele ~1600 võistlustööd 300 autorilt. See on vägagi suur arv, samuti on hinnatav a ring, mis see meie noorile annab. Loodame, et tänavugi jätkub endine innukus vaimisel alal võistlemiseks, tasakaaluks spordivaimustusele.

Võistlus on jällegi kahejärguline. Esimese hinde teostab toimetus, kes valib sobivaid töid lehes ilmutamiseks. Nende eest makstakse autorile tasu*). Ilmunud töist valivad lugejad kõige paremad, mille autorid tunnustatakse „Õpilaslehe“ laureaateideks. Laureaatide elulood ja pildid ilmuvad lehes, et me tunneksime ka omi paremaid. Tänavuses aastakäigus juba ilmunud tööd võtavad võistlusest osa.

Võistlus jaguneb sisult alaosadesse: proosa (P), veste (V), naljand (N), käsitöö ja tehnika (K), memuaar (M), reisikiri (R), luuletus (L), arvustus (A), tõlked (T), helitöö (H) ja joonistus (J).

P. all tuleks mõista töid, mis omavad tavalise jutustava sisu.

V. all ootame töid, mis omavad humoorset ilmet, mingi sündmuse või asjaolu kujutamisel „köverpeeglis“, umbes nagu senised Värdis kirjad.

N. on nopitud tõsielust või oma loodud — „naermiseks“.

K. alla kuuluvad mitmesuguste masinate, „vigurite“, kombinatsioonide jne. kirjeldused, eestkätt muidugi oma leiutised.

M. moodustavad mälestused suurmeestest, ajaloolistest sündmustest, paikadest jne., millel on laiem tähtsus.

R. matkamuljed, laagrimälestused, ka kodukoha kirjeldused.

L. luuletuste mõiste on vist isegi selge.

A. arvustuste all ootame hindeid uutest raamatutest, ka „Õpilaslehest“ ja temas ilmunud üksikuist töist.

T. tõlkida võib kõike, põnevaid lühijutte, tehnikavallast, naliu, populaarteaduslikke palu jm.

H. }
J. } on samuti selged.

Tööd kirjutada 1—4 lehekülje pikkuses (vihulehe kaust), korralikus käekirjas ja lehe ühele poolele. Joonistused ja noodid olgu samuti selged, et neid võimalik klišeerida. Mitte kirjutada nime joon. sisse. Tõlke puhul märkida ka allikas, kust tõlge tehtud, autor jne. Korratu välimusega tööd võistlusele ei pääse. Iga töö pääl olgu järgmised andmed:

Autori nimi, vanus
Elukoht

Päälkiri

Töö liik tähega
(Näit. „M“)

Tööd saata „Õpilaslehele“ Võidu t. 10 Tartu, või „Kooli-Kooperatiiv“, Suur-Karja 19 Tallinn. Nende kohta ilmuvad hinded „Kirjakasti“ all, et autoril oleks võimalus jälgida tööde saatust ja ühe töö õndumisel katsetada teisega.

„ÕPILASLEHT“.

*) Proosapalade trükirea tasu ühel veerul on ½ senti, kuna luuletuste ja jooniste honorariks on 1 sent rida. Jooniste suurus mõõdetakse hariliku (korpus) trükiridadega. Rahas saadame välja autoreile need tasud, mille summa on üle 40 sendi, alla selle aga saavad autorid summa väärtuses neid nr. nr. mälestuseks, milles töö ilmus. Kogunud honorarid saadame välja 2 korda aastas: jõuluks ja kevadeks.

ME OMA SULEGA

Ellen Kolk, 9 a.
Saru

P.

RUKKILILLEDE MERI

Ma kõndisin nurmelt nurmele ja nägin palju rukkililli. Nende õied lainetasid merena, ja see oli kui Eestimaa taevas nurmede keskel. Või kui haldjas sinises rüüs.

Ma istusin lillede keskele ja laulsin laule õitest. Ja pärast ma kudusin pärga sinistest rukkililledest.

Ent viimaks ma pidin lahkuma. Ma läksin koju mööda põllupeenart, käes pärg ja kimbuke rukkililli.

Rukkilillede meri jäi nurmele...

Karusmäe, Kanepi

V.

ÕINE APAROUS

Oll pümme sügüsene üü. Tuul ulg-sõ korstnan ja külmä vihma plagist vasta aknaklaasi. Äkki nakkas kuoer õuõn ägetästi haukma. Haukusõ vihasõlt. Esä läts kaema. Tagasi tullõs tiä seletäs: „Õuõaia man liigus kiägi.“ „Eks tiä varas iks um,“ arvasin mina. Esä võttsõ sis suhvlst rivolvri ja astsõ õuõ. Miul es õlõ inämp aigu saapid jalga pandõ egä midägi, vaid „tilpsi“ palläjalu esäl takan. Külm tuul ulus ja vesi lirtsus jalgõ all, astudes sulistasin mõnes vee-loigus.

Hoidsõ kartusõs esä kuuõsabast kinni ja vahtsõ liikuvat keha esä sälä takast. Lähempäle hiilinud rüükse esä: „Paigal! Käed üles! või ma lasen.“ Kuid õi kihku egä kahku. Sis võtsõ esä karmnist rivolvre ja lassõ kolm hoiatuspauku õhku, kuna neljanda kihutas liikuvasse esemesse. Esä esi pistse juusma eseme poole. Mia olli hoitnud kuuõsabast kõvastõ kinni ja äkilise nõksoga linnasi mia viiloiku. Esä juussõ edesi. Kui üles ronisin ja essä kaema lätsi, löudse mia kua timä viiloigun ja porin pikäli olevat. Juussõmi sis mõlõmba tarrõ, aga miu jala ja varba olliva punatsõ niu väha sõrakõsõ. „Miä sia siäl viiloigun kõhuli olit,“ küsüsi mia esält. „Arvasin, õt um varas ja viski kõhuli päiale, aa oll vana korvitükk, midä tuul ai,“ selet esä umalt puult. Sis pugõsimi esägõ teki ala, kua imä nakkas esä ja miu rõivaid mõskma.



AGU PEERNA

K. Ruut, Vahastu

N.

LOOMAD

Õpetaja: „Hobune, koer, lammas ja kass on imetajad!“ Ats, nimeta veel mõni imetaja!“

Ats: „Siga, jänes...!“

Õpetaja: „Aga kuhu kuulub siis lehm?“

Ats: „Lüpsjate hulka.“

Ellen Kolk, 9 a.

N.

Saru.

KÕVAPEA MÕISA VAHIMEES

Kord saatis Kõvapea mõisnik Ahnesaksa mõisasse toidukraami, mille hulgas oli ka sada vähki. Toidu viijaks ta pani vahimehe Kudrese.

Tee oli pikk. Vahimees söötis vahepääl hobust ja laskis ka vähid sööma. Kui ta pärast tahtis minema minna, ei leidnud ta aga ühtegi vähki enam.

Vahimees sõitiski vähkideta Ahnesaksa mõisasse. Sääl andis ta toidukraami, ning mõisast saadetud kirja kokale. Kokk vaatas toidu üle, luges ka kirja läbi ja ütles siis: „Kuule, vahimees, siin kirjas on ka sada vähki!“ Vahimees oli päris rõõmus seda kuuldes ja lausus: „Siis on hää küll, kui nad kirjas on, arvasin, et nad metsa on läinud!“

Kallassalu, Vahastu

N.

RASKE TEHA!

Rändur läheb tallu vihmavarju. Talumaja katus aga jookseb sorinal läbi. Küsimusele, miks katust ei parandata, vastab talumees: „Kui ta läbi jookseb, siis teda parandada ei saa. Kuivaga aga teda pole vaja parandada, sest siis ta läbi ei jookse!“

KIRJAKAST

E. Jõekivi — nali, Mets, joonis (katse tunnustustvääriv!); U. Raukas — Vend, Usuõpetus; B. Asur — Kodu, Juku ja teised seekordsed; K. Ruut — Võnnu lahing, Kaks võitu; O. Randmäe — On sügis — ei kannata veel trükimusta!

A. Koplivee — Öunasordid, Istutagem puid, Kui Raudpea tuli; J. Lillemäe — Igavene kalender; K. Ruut — Rattaviskamine, Võrgust (võib-olla, kui muu lubab), Tunnis, Loomad, Kavalus; Kallassalu — Raske teha; Laine Paide — Suplemine; O. Randmäe — Põhjamaa rahvas, Tormisele merele (võib-olla!) — JAA!

Nr. 6 lk. 6

ses ja läksime üle 14 meetrile. Siin lendasid kaks meest juba esimesel päeval jälgupidi üles. Ja ninast tuli neil verd, mis kahas. Doktor Susi rahustas: „Pole häda midagi. Peened veresooned, kapillaarid, ei talunud survet ja lõhkesid. Küll tervenete.“ Ja õpetaja hoiatas omakorda: „Ärge asjatult mööda põhja hulkuge. Ja ärge unustage päänuppu!“

Neljateistkümnelt meetrilt läksime üle kahekümnele meetrile. Sageli laskusid nüüd õpetajad kaasa, et meid põhjaski õpetada. Saavutasime nii sügavuse kakskümmend neli meetrit. Ja mida sügavamale sukeldusime, seda aeglasemalt teostus laskumine ja tõusmine.

Lõpuks jõudsime kolmekümne neljale meetrile. Nüüd pidime tõusmisel tegema kolm peatust. Seda sügavust ei suutnud Org enam taluda. Ta südame ja kõrvade juures tekkisid häired.

Kolmekümne kuuendal meetril¹⁾ langesis reast välja Mets ja Pari.

Nii kaotasime kolm seltsilist. Läksime üle neljakümnele meetrile. Selles sügavuses oli tõusmine veelgi aeglasem, peatused veelgi pikemad. Kahe- teistkümnendal meetril tuli viieminutine peatus. Kaheksandal meetril — kümminutine. Ja neljandal meetril, peagu juba paadi all — viisteistkümmend minutit.

Lõpuks sukeldusime niisugustesse sügavustesse, mille kõrval meie kooli paak näis leluna²⁾. Ja õppisime säälgli töötama. Tõime säält välja pikki sigari- taolisi Vaitheedi miine, ankruid, pargaseid, vedur-

1) Sügavused on kogu aeg võetud süüldade asemel meetrites vahekorraga 1 süld = 2 meetrit, kuna see tegelikult on 1 süld = 2,1336 m. Kes tahab täpsat sügavust saada, jagagu meetrite arv kahega ja korrutagu 2,1336-ga. Tõlkija.

2) lelu — mängukann, -asi

asetes saun, kuna paagi põhi ulatus maa sisse. Paak oli umbes kümme korda suurem kui tavaline kaev. Ta ääripidi laskusid alla raudsed redelid. Põhi oli viie sülla sügavusel. Vesi hoiti selles alati värskena ja puhas ning vahetati igal hommikul. Iga kõbuke, iga kriimustus põhjas oli selgesti nähtav nagu suurekstegeva klaasi all.

Sinna paaki sukeldus paar korda talve kestel meie õpetaja, kes andis tuukriasjandust. Ta nättas meile siin praktiliselt kõike seda, mida klassis teoreetiliselt õppisime. Neil tundidel ei istunud me pinges, vaid seisime teisel korral paagi ümber ja kuulasime telefonist põhjas antud tundi. Pääle kõrvade kontrollimist teatas õpetaja, et ta laskub nüüd viimast korda paaki.

„Jälgige ja pidage kõik laskumise pisiasjad meeles,“ ütles ta. „Selles väikeses ja valges basseinis on lihtne omandada meie elukutse võtteid. See paak on tuukriasjanduse aabits. Kontrollige oma lugemisostust. Selle kasutamine ei toimu enam siin, vaid merel, algul viie-kuue meetri sügavusel, kuid hiljem kuni kuuekümmend meetri sügavusel miljontonniste vete survel.“

„Ülikond! Signaal!“ käsutas ta siis.

Me hakkasime teda riietama.

„Kalossid, õlarõngas, nuga, kiiver, raskused! Kaks pumba juurde! Üks signaali jälgima! Üks vooliku juurde! Üks manomeetri juurde! Üks kella juurde! Ülejäänud jälgima! Laskumine!“

Tinast taldadega raskelt kompsides, laskus vaskpaine õpetaja astmeid pidi alla. Näe, nüüd on ta juba pääni vees. Vesi on nii läbipaistev, et ta on üleni nähtav — ülalt võib eraldada isegi seda, mitmest keelest koosneb ta raskusi hoidev nõör. Vasksest käbist (päänupp) eraldub peene viinamarja kobarana äratarvitatud õhku.

Õpetaja laskus põhja ja palus tööriistu. Me laskime need talle järgi nõõri otsas ja jälgisime igit ta veelust liigutust.

Tuukripaat — tuukri ujuv maha. Kivist kaldale ääres kiiguvad veel kaks puust paati, mille laed on erilisel kõrged.

Sääl asetsevad tuukripumbad, mis päikese, vihma ja lume eest on presendiga kaetud. Päras on üllestõstetud redelid. Nende kohmakaid astmeid pidi sammuvad tinased tallad vette. Paadi kajutis on tuukri skafander, kootud pesu, instrumentide kast, arstirohtude kapike ja hapnikunõu.

Kajuti seinääri pidi on lalad pingid. Neil tuukrid magavad, kui nad ööseks merele jäävad. Ukse kõrval nurgas on raudne ahi. Seinal nagides ripuvad tuukri kummist ülikonnad. Paadi ninas on kokkukeritud terras- ja kanepist kõisi.

Meie lend marssis kaldale. Õpetaja sõnas:

„See on teie uus kodu. Olete istunud kivist koolis. Nüüd saate uue kooli, puust, kerge, hõljava.“

„Millal?“ küsime huviga.

„Homme. Homme sõidame avamerale. On aeg saabunud skafandri niisutamiseks.“

„Sukeldumine!“ hüüatame meie läbisegi. „Merõpõhja?“

„Aitab kismisest!“ noomib õpetaja. „Mida teeb tuuker enne sukeldumist?“

„Kontrollib tuukripaadi sisustust, puhastab skafandrit.“

„Noh, siis tehke seda.“

„On!“ müristasime meie ja laskime tööle. Üks kütütris paadilage liivaga, teine palmis signaalnõõri otsi, kolmas määris pumba nahku vaseliiniga.



Üha sügavamale. Nüüd olid iga päev sukeldumised.

Sukelduti kuue meetri sügavusse, automaatsete klappidega, mis õhuvoolu ise reguleerivad. Sukelduti ka automaadita, ainult pännõõbiga, mida tuli vahetpidamatult suruda. Tegime töid selles sügavuses ja hakkasime siis sügavamale laskuma.

Kümme meetrit.

Nüüd tundsid mõned juba survet kõrva trumminahkadele. Aga sukeldusime kõik selleski sügavu-

sõõr ilmus silmi ette, muutus kollaseks, suurenes veelgi, ja oli nüüd sinine ning tohutult suur, hõljus aina, lõhkes siis ja kadus sootuks. Mäletan vaevu, kuidas mind üles kisti, ja paadilael ülikonnast vabastati.

Selle järel olin kaks päeva voodis.

Kui jälle toibusin, oli esimeseks asjaks signaalide tabel pähe tuupida, mis mul nüüd ka enne surma enam ei unune.

Siin ta ongi:

Tuukri juurest põhjast

1. - Üks tõmme Olen põhjas. Tunnen hääd.
2. - - Kaks tõmmet Vähe õhku. Kiiremini pumbata.
3. - - - Kolm tõmmet Tõstke üles. Väljun.
4. - - - - Neli tõmmet Õhku palju. Aeglasemalt pumbata.
5. - - - - - Üks tõmme ja üks sikutus Andke kirves, kang.
6. - - - - - Kaks tõmmet ja üks sikutus Andke käpp.
7. - - - - - Üks kord väristada Lakata laskmast (või tõstmast). Seis.
8. - - - - - Kaks korda väristada Laske madalamale.
9. - - - - - Kolm korda väristada Leidsin, käes.
10. - - - - - Tihedad tõmbed, enam kui neli korda Hädaoht. Ruttu üles tõmata.

Üialt tuukrile:

11. - Üks tõmme Kuidas end tunned?
12. - - Kolm tõmmet Tule üles. Hakkame tõstma.
13. - - - Üks kord väristada Mine otse, signaalnööri suunas.
14. - - - - Üks tõmme ja üks väristamine Mine paremale.
15. - - - - Kaks tõmmet ja väristamine Mine vasemale.
16. - - - - - Kaks korda väristada Ära mine edasi.

Esimene sukeldumine.

Meie tuukripaat jõudis sadama keskele. Esimene sukeldumine. Esimene elus...

Pidime miinilaevalt sissesulpsatanud ankru üles otsima.

Sügavus oli kuus meetrit. Meil kõigil oli kummaline tunne, kuigi väliselt näisime rahulikkudena. Õpetaja teadis seda ja ütles:

„Pidage meeles tuukri käsku: ärge asjatult signaali kiskuge. Varik, riietuda. Ülikond!“

„On.“

„Kaelarõngas, raskus!“

„On.“

„Saapad!“

„On.“

„Tuuker, paremale trepile!“

Varik komberdas mööda paadilage. Ta kaalus nüüd vähemalt kakssada kilo.

„Kaks meest pumba juurde. Pumbata!“ kaman-
das õpetaja edasi.

„Pumpamine on.“

„Kiiver pähe kruvidal!“

Kiiver kruviti kinni. „Kas õhku tuleb?“ küsiti.

„Tuleb,“ vastas Varik läbi ümmarguse augu. Siis keerati augule klaas ette. Patsutati kápaga õlale — et mine nüüd... kalade sekka!

Varik laskus mööda astmeid allapoole. Noogutas vaskset pääd ja kadus vee alla.

Paari minuti pärast sikutame signaali. Ta vastab: „Põhjas. Pärts hää olla.“

Mööduub viis minutit. Ootame.

Veepinnal hüpleb ja lõhkeb õhumulle. Korraga nagu paisataks neid põhjast üles... Ja valgete mullikobarate keskelt ilmuvad nähtavale jalad.

Me jahmatame. Tirime signaalnööri — jalad kadusid vette ja selle asemel ilmus nähtavale pää.

„Tubli, Varik, tubli!“ kisame naedes.

Tema aga haarab trepiastangust ja ronib paati.

„Lakata pumppamast!“

Käänasime kiivri lahti.

„Kuidas on?“ küsime.

„Pole viigagi,“ vastab ta. „Sukeldusin ilusti jaladega põhja, vaatasin ringi ja tahtsin edasi minna.

Tegin paar sammu — aga ei saanud hästi käia. Mõlesin, et kivid segavad. Kummardusin vaatama, et

mis pagan sääl põhjas on, kui õhk pääst jalgadesse voolas ja jalad tules löi. Nii lendasingi jalgupidi tules.“

„Kas päänööbile surrusid?“

„See, pagan, läks põhjas sootuks meelest!“

„Näed siis,“ tittles õpetaja. „Ega enne tuukrit

saa, kui põhjas korra ära pole käinud... Zolotovskyl!“

„Siin.“

Minu kord. Ronisin ülikonda. Panin saapad jalga. Mu külge riputati raskused ja nuga. Siis keerati kiiver kinni. Midagi hakkas kiivris susisema. Nüüd olin ma raske. Ja kolmepuudaste tinataldades saabastega komberdasin ma mööda raudseid trepiastmeid alla vette. Trepp lõpeb. Liigun nüüd aeglaselt mööda põhja edasi. Olemine muutub ikka kergemaks. Vaatan läbi akna tules. Näen — nagu kaks suurt madu on vees — kummist voolik ja signaalnööri. Trepi ots ripub mu kohal oleva hallika paadipõhja ääres. Veepind mu kohal virvendab kergelt nagu kriimustatud klaas.

Vähe aja pärast vaatan uuesti tules. Nüüd ei näe enam midagi. Vaatan alla — sääl mustendab aina. Nähtavasti põhi. Korraga pistis ja muljus nagu keegi kõrvades. Ja samal hetkel puutusid jalgad millegi vastu. Põhi. Valgus oli erilisel kah-

vatu, tume. Oli vaikne. Ees ujus kalake. Tuli mulle vastu. Peatus, vahtris mulle otsa ja liigutas saba ning oime. Ma tegin sammude edasi ja kala kadus varjuna tules.

Vaja ankur tules otsida. Hakkasin edasi minema, nagu mind oli õpetatud. Surusin päänööbile — mull-mull! Peatusin ja vaatasin uuesti põhja. Tükike ketti, kivisöö puru, kollast liiva ja liivast paistab lutsumoodi rambe, tileni konnakarpidega kaetud. Lähen jälle edasi. Vasem õla ees — nii on kergem vett lõigata. Jalad vajuvad põlvedeni mätta. Tõmbad tihhe välja, juba teine sees. Nagu tainas. Sülitatan pahaselt, kuid silg jääb nina ette klaasile. Pagan võtaks! Kratsin meelepahast kukkalt. Kuid ei tunne sõrmi. Alles nüüd meenub, et mul on ju vaskne pää.

Ei kratsinud kukkalt ega sülitanud enam kunagi. Sammun vaevaga mööda põhja ja vahin ringi. Mudast paistab raudne käpp. Ahaa, ongi ankur!

Meel läks rõõmsaks. Esimene kord põhjas olla ja kohe asi tules leidal! Kummardun ankru kohale ja pean aru, kuidas seda paremini köie külge siduda. Säälijuures surrun kogu aeg pääga päänööbile. Ja mull-mull! on viimne õhk ülikonnast märkamatuult välja lastud. Kisun nüüd kohe pää allapoolle ja rebin nööri üks, kaks, kolm, neli korda — et andke õhku! Kuid neli korda rebida tähendab just vastupidiselt — pumbake aeglasemalt. Üleväl seadi muidugi sellist nii aru ja hakatigi aeglasemat pumpana. Ma olin päris segi, andsin uuesti signaali, kuid jällegi neli korda. Nüüd liikus pumb juba õige aeglaselt.

Hakkasin lämbuma ja langesin ankrule. Silmist helkis sädemeid. Keegi nagu kägistas kõri kallal ja silmad nihkusid tules laubale. Tundus, nagu tikkusid sootuks pää küljest lahti ronima. Suur punane

64 ruutu



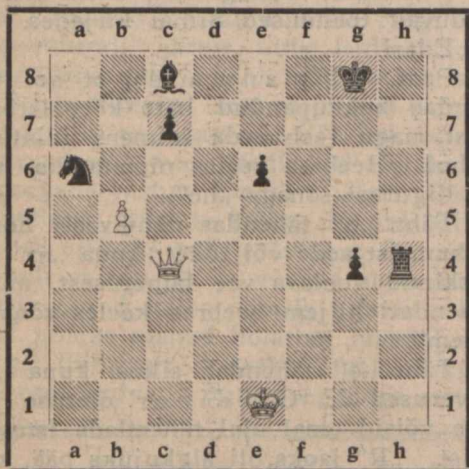
MALE 4

Joonisel 8 näeme, et musta oda ees c7-l seisab must ettur, seega valge lipp ei pääse enam odale kallale, vaid võib lüüa etturit ja alles hiljem oda. Musta ratsut kaitseb valge lipu eest aga valge oma ettur, sest lipp ei saa lüüa ka üle oma malendi võõrast malendit. Küll aga võiks musta ratsut lüüa praegu valge ettur ise, kuna ettur lööb teisiti kui käib, nagu juba eespool kord nimetasime.

Musta vankrit aga kaitseb must ettur g4. Lipp võib ju seda etturit küll lüüa, kuid ta ei tee seda seepärast, et ta ise satuks siis vankrile ohvriks. Pääle nende on valge lipu võimuses veel must ettur, mis seisab väljakul e6 ja kaitseb musta kuningat, mis asetseb väljakul g8, kuid seegi on kõva pähkel valgele lipule, kuna seda etturit kaitseb must oda c8. Nii on etturi tagused väljad valgele lipule kätseamatud.

Kui võrdleme nüüd kahe malendi — kuningaga ja lipu — poolt tulistatavate väljade arvu (kuningas 8 ja lipp 25), siis näeme, millise võimsa malendi omame lipu näol. Kui lipp on langenud, annab see end mängus väga valusasti tunda, kuna kõik teised malendid oma tegevuspiirkonnalt on palju nõrgemad. Seepärast pandagu alati hoolega tähele, et vaenlane lippu mitte kergesti kätte ei saaks, kuna algajatel sageli võib juhtuda, et lipp lüüakse vaenlase poolt lihtsa etturiga.

Mustad.

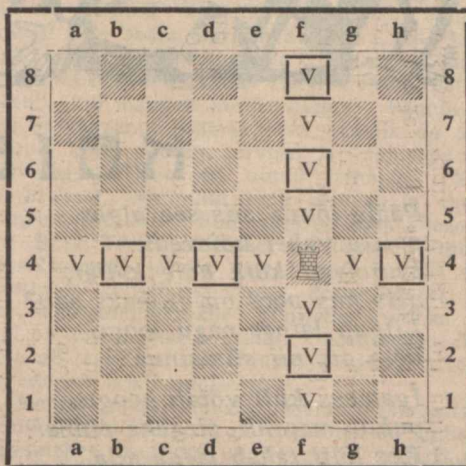


Joon. 8. Valged.

VANKER

Lipule järgnevaiks malendiks oma tugevuse poolest on vanker, kuid juba tunduvalt nõrgem. Kuid odast ja ratsust on ta palju tugevam. Vanker võib liikuda oma soovi kohaselt kas piki horisontaal- või vertikaalruute. See-

Mustad.



Joon. 9. Valged.

juures ei ole piiratud tema käik, vaid ta võib edasi või tagasi liikuda niimitu ruutu, kui soovib. Diagonaalidele ei kaldu ta kunagi. Vankri juures on maksev sama nõue, mis lipulgi — ta ei tohi hüpata üle teise malendi ei käigul ega löögil. Lüüa võib ta ainult esimest malendit, mis seisab tema liikumisteel ja ta peab asetuma ise löödud malendi asemele. Vankri tulistamisossa kuulub 14 väljakut. Joon. nr. 9 näeme vankrit seismas väljakul f4. Te teate, et valge vankri algseisukohaks on malevälja nurgapäälsed ruudud, s. o. valgel kas a1 või h1. Oletame, et nähtav vanker on pärit a1-lt. Missugused käigud pidi ta siis tegema, et jõuda väljale f4? Kui kõige lühemat teed arvestada, siis võis ta sinna pääseda liikudes oma algseisukohalt a1-lt f1-le ja säält teise käiguga f4-le, või a1-lt a4-jale ja järgmise käiguga a4-jalt f4-jale. Missugused väljad ta säält oma soovikohaselt võib vallutada, näeme samal joonisel, kus vankri algseisukohast võimalikud valutatavad väljad on märgitud L tähega. Te näete, et tema meelevaldsed ruudud maleväljal moodustavad risti, mis haarab 14 ruutu.

ODA.

Vaatleme nüüd oda, mis kuulub tagurite hulgast juba nõrgemate liiki. Kuid ega ta nii nõrk just olegi, et võiksime vahetada teda etturiga ehk piltlikumalt öeldes — lasta etturil oda lüüa. Odal on küllalt lai liikumispiirkond, vaatamata sellele, et oda peab kinni pidama oma kindlast värvist ja ei tohi milgi tingimisel kalduda vastandvärvile. Kui teised tagurid — kuningas ja lipp võisid liikuda, kas piki horisontaale, vertikaale ja diagonaale, vanker aga ainult kas piki horisontaale või vertikaale, siis on odal lubatud liikuda ainult piki diagonaale. Seejuures ei tohi oda kõrvale



KÖIEVEDU

K. Maid

Päale lõuna siis see algas,
poiste vahel köievedu.
Punnivad kõik köie kallal,
näis kus pool on viimaks edu?
Liigub laines nagu loogu
köie ots nii siia-sinna.

Igamees küll võtab hoogu,
puhub vapralt sirgeks rinna.
Kes küll tahab jääda alla,
vaadata veel vaevalt taha.
Järsku köie ots läheb valla,
poisid prantsatavad maha.

Ega sellest tuju lange;
veelgi vinnamiseks isu.
Uuest algab vedu kange,

ennast kas või lõhki kisu.
„Poisid, auru manu, manu!“
Hüüab keegi, vistist Eedi.

Teispool visa vastupanu,
köis vast nihkub veidi, veidi.
Tõmbab igaüks mis jaksab,
viimse jõu nüüd paneb mängu.
Hoog on pinev, köie praksub,
poisid veervad murul längu.

Hullamistel anti voli,
joosti õhtuks varbail villid.
Nõnda lõppes köievedu,
mis nii kange olnud oli.
Kumbki pool ei saanud edu,
ega sellest viha pole.

TÄHESTIKU ARENG

Algus lk. 2

Nende ning teiste teadusmeeste ühistöö tulemus ongi püütud suruda kokku juuresolevale tabelile. Tabelil tähendavad esimeses lahtris kujutatud märgid egiptlaste piltkirja, kuna järgmisse lahtrisse on märgitud Sinai kirjad. Kolmandas ja neljandas lahtris on nn. piiblikirjad, mis leitud Bybloses (Põhja-Süürias).

Siis järgnevad teised (moabi, samaria, semiidi, vana-kreeka, hebreä) kirjad, kuni kreeka tähtede nimetuseni. Tabeli lõppu on märgitud vastavalt ka meie tähestik.

Võrreldes Siinai kujul leitud kirju meie-aja kirjaga, leidis prof. Ullmann, et „a“ tähendab sääl igal juhul härja pääd, mida tõendavad ka egiptlaste märgid. Täht ise fikseeriti hiljem heebreä sõnas „aleph“ ja kreeka sõnas „alpha“. Egiptuse mõistes tähendab „b“ maja ja „B“ juba kaheotsaga maja (vt. vastavat egiptuse hieroglüüfi!).

Kolmas tähestiku täht „c“ tähendas

varem kaamelit või bumerangi, kuna „d“ tähendas kunagi ust, mille kohta leiduvad tõendused Siinai kirjades.

Edasi — „e“.

Prof. Ullmann arvab, et see tähendab kokkupandud käte kõrgeletõstmist, nagu teeb seda inimene üllatuse puhul. Heebreä keeles nimetatakse seda liigutust sõnaga „he“.

Täht „h“ tähendas nähtavasti hommikumaist aeda või tõket, kuna „m“ on tekkinud voolava vee lainetusest, mida tähendati hiljem heebreä keeles sõnaga „mem“.

Täht „o“ tähendab silma, kuna „s“ kõverused dr. Gardiner' oletuse järel võisid omal ajal tähendada istuvat naist. „R“ jaoks oli algkujuks pää, kuna „t“ jaoks oli selleks ristimärk, mille heebreäkeelne nimetus „tau“.

Nii lühidalt meie tähestiku sünnisaladusist.

Kuidas seletaksite teie tabelil antud hieroglüüfe?

Aineil Ervin Raidma



— Oleksin ometi tolkorral ujumiskursustest osa võtnud.

(Välismaa nali)

LÖVIPOEGADE ÕPETUND Alguks lk. 1

tud ühe puu külge. Vana emalõvi taitis oma poegadele selgeks õpetada, kuidas kiiresti ja ootamatult üllatada ohvrit, nii et ta ei saa enam vastu hakata või põgeneda. Pojad olid väga hoolsad, nii et õpetus varsti krooniti hiilgava tagajärgega. Selle järele, kui õnnetu kits oli maha murtud, vaatas vanalõvi ringi uue „õpevahendi“ järele, ning leidiski selle varsti ühe pühvli näol. Õpetus oli siin palju keerulisem, sest et pühvel polnud kergelt kättesaadav saak. Ta kaitses end suurepäraselt veel võrdlemisi abitute lõvipoegade vastu. Emalõvi jälgis tähelepanelikult võitluse käiku. Ta pidi siiski ka ise viimaks vahele astuma, et murda pühvli vastupanu, ja võitlus oleks kindlasti võtnud halva pöörde pühvlile, kui lõvi poleks saanud hoiatust lähedal viibivalt inimeselt — asekuningalt. Välguikiirusel kadus ta ühes poegadega metsa.



O. Luts: „SÜGIS“

O. Lutsu järjekordne Tootsilugude raamat „Sügis“ tutvustab meid taas Kentuki Lõvi ja teiste paunverelaste küpse mehepõlvaga.

Vana vembumees Toots ja tema koolivennad on pidanud vahepeäl paljugi läbi elama. Tootsil pole enam tarvis näha vaeva vene keelega, samuti ei tarvitse ka „see päris väike Toots, Leksi“ maalida tahvlile venekeelset „jätti“, kui hakkab koolis käima. Paunverelasi on langenud isamaa eest, enamik on aga tulnud koju põdura tervise ja „labisöödud“ närvidega. Toots on olnud lahinguis päris „lõvi“ eest, aga nüüd pole tast enam suurt vembumeest ühti. Elab vaikselt oma Ülesool, mis Raja Teele juhtimisel on tõusnud üheks korralikumaks taluks, vestab poeg Leksile sõjajutte ja võitleb issiasega. Rikas talunik on ka „vana jõmmkarakas“ Tõnisson, kuid ka temal on sõjavaevad kontides. Ühesilmaga Libe helistab aga endiselt Paunvere rahvale kella ja kannab laiali uudiseid.

Nende elukatumuste, lisanduvate aastate ja oma kodu loomise murede tõttu on endised naljamehed saanud juurde palju elutarkust, kaalukust ja tõsidust, kuigi südameis sädeleb veel huumor.

Ainult punapäa Kiir on jäänud endiselt tuisupääks. Temagi on olnud „sõjas“ — kuskil tagalas moonaladudes või -voorides, kus „teenis“ ilusat raha. Oma jutu järele on tal lahingutes olnud veri muidugi põlvini — kuigi ta ei tea muud sõjatarkust, kui et pauku kuuldes peab pikali heitma. Aadriel Kiire kinnisideeks on muretseda enesele sõjas langenud venna elutasuna asundustalu. Katsed luhtuvad ja tast saab rahva naerualune. Kiir otustab nüüd talu osta, et saada eemala vastikust Paunverest. Koos vana „Nossovi ärijuhi“ Kippeliga, kes oma kaubapambuga Paunverre juhtub, läheb ta lähikonda müüdavat talu otsima. Sellel rännakul manab kirjanik lugeja silme ette rea elulisi ja ilmekaid asunikutüüpe. Kiir satub siin vägagi koomilistesse olukordadesse. Kiire kodune elu pole kuigi õnnelik, ja ta noorim vend Benno, Tootsi „ristilaps“, naeruväristab alatasa venna kelkimisiha.

Kirjanik on tegevusajaks valinud sügise ja seda sügisest meeleolu, hallust ja rusuvust tajume kunstilise selgusega. Teose kompositsioon on veidi lõtv, mis omane ka mõnele teisele Lutsu teosele, tegevustik lõpuosas liialt kokku surutud. Pühholoogiline usutavus kaotab kohati koomika arvel, eriti kus see on jämedakoelisem. Kuid need mõned kunstilise külje puudused on andestatavad, sest vana-meister on siin tahtnud anda esmajoones rahva rammatu ja see on õnnestunud tal hästi nagu ikka. Teoses on üsna palju elulähedast koomikat elutarkuse sordiinis. Lutsu keel on rahvalikult sorav ja lihtne, jutustamisviisi ilmekas, suhtumine tegelastesse andestavalt humooristlik ja siiras.

O. Lutsu „Sügis“ väärrib tähelepanu kui lõbus ja mõnuga loetav rahvaraamat.

I. R—e.



SPORT



MILLAL LENDAB ODA 80 MEETRIT?

Kuidas Y. Nikkanen heitis uue maailmarekordi?

Maailmarekordi senine areng odaviskes

Hilissügisel, kui meil tippsportlased juba taandunud söerajalt, hõimlased põhja pool lahte aina üllatavad maailma vägevate spordisaavutustega. Peatsene olümpiamaa tahab igal hetkel anda maailmale uusi tõendusi, et oli täielikult õigustatud Rahvusvahelise Olümpiakomitee otsus — anda järjekordsed noorsoo- ja ilupidustused korraldada Soomele.

Nii noor Yrjö Nikkanen teiskordselt ületas Maailma-Matti fenomeense rekordi. 78 m 70 sm! Ja palju

unistatud 80 meetrist puudub vaid 1 m 30 sm. Üks hää „nähv“ — ja ongi too piir ületatud. Kuid kes teeb seda ja millal? — selle lausujaid, prohveteid me ei tea. Sest üldse ennustus spordis — on sageli loterii! Soomlased ise loodavad, et teeb seda Yrjö või — Matti. Sest Matti polevat veel lahkunud väljalt lõplikult alistununa. Ees on talv ja nüüd on aega harjutada, nii Mattil kui ka Yrjöl. Seepärast

soomlased loodavad, et tuleval aastal mehed teineteise võidu viivadki odarekordi üle 80 meetri.

Seekord aga Nikkaneni rekord tuli ootamatuna. Võistlus toimus Soomes vähetuntud provintsikeskuses, kus rajadki polnud hääd. Parem teistest siiski oli koht odaviskes (nagu Soomes ikka!). Võistles üldse 4 meest ja oodati tasavägist võistlust Matti ja Yrjö vahel, kuid mitte maailmarekordit, sest ilm oli jahe. Ent Yrjö üllatas poolteisetuhandepäist rahvahulka juba esimesel heitel: hoog kiirenes kuni lõpuni ja Yrjö juhtis kogu jõu ühte punkti — odasse.

Kõrge ja kauni lennu järele maandus oda 78 m 70 sm. kaugusel,

milline tulemus märgib nüüd Soome- ja maailmarekordit. Veel aga on huvitav, et see oli ainuke vise sel võistlusel, mis kandus üle 70 m. Sest ei Yrjö ise ega Matti suutnud seda järgnevail viskeil. Kuid ega rohkem polnudki tarvis uueks rekordiks!



NIKKANEN VÖIMSAL HEITEL

Teiskordne maailmarekordimees ise on noor võistleja. Ajal, mil Matti hakkas mängima maailmarekordiga (1930), oli ta veel 16-aastane, ja võis ainult imestella Matti vägevaid viskeid ja unistada kõrgest odalennust. Alles 1934. a. oli tema parim saavutus napilt üle 60 meetri (60.91). Järgmisel aastal ta edenes kohutavalt, saavutades hooaja parimaks 71.30 m. Olümpiamängudel Berliinis saavutas ta „ainult“ 70.87 ja pidi loovutama esikoha sakslasele Stöckile (71.84), kuna Mattil oli siis midagi korrast ära ning ta jäi koguni 5-ks. Üle 75 m saavutas Yrjö esmakordselt käesoleva aasta kevadel ja hilissuvel ületas ta Matti rekordi, lisades nüüd sellele veel 83 sm. Tema õpetaja Matti mäletavasti avaldas, et Helsingi olümpiaadil võidab Nikkanen, kes võib sääl heita kuni 82 m. Loodame, et nii mõnedki meist näevad sääl sellist odalendu.

Lõppeks lisame andmed maailmarekordi arenemise kohta, kust huvitav on toonitada, et see on olnud ainult rootslaste ja soomlaste erialaks, ja et ligi 40 aasta jooksul on rekord ise arenenud ligi 30 m võrra.

1899. a.	Erik Lemming, Rootsi	49,32 m
1902. a.	—, —	50,44 „
1902. a.	—, —	51,95 „
1903. a.	—, —	53,79 „
1907. a.	—, —	54,15 „
1909. a.	—, —	56,76 „
1911. a.	—, —	58,27 „
1912. a.	Julius Saariste, Soome	61,45 „
1912. a.	Erik Lemming, Rootsi	62,32 „
1914. a.	Jonni Myyrä, Soome	63,29 „
1916. a.	Urho Peltonen, Soome	64,35 „
1919. a.	Jonni Myyrä, Soome	65,55 „
1919. a.	—, —	66,10 „
1924. a.	Gunnar Lindström, Rootsi	66,62 „
1927. a.	Eino Penttilä, Soome	69,88 „
1928. a.	Erik Lundquist, Rootsi	71,01 „
1930. a.	Matti Järvinen, Soome	72,38 „
1930. a.	—, —	72,93 „
1932. a.	—, —	74,02 „
1932. a.	—, —	74,28 „
1933. a.	—, —	74,61 „
1933. a.	—, —	76,10 „
1934. a.	—, —	76,66 „
1936. a.	—, —	77,23 „
1938. a.	Yrjö Nikkanen, Soome	77,87 „
1938. a.	—, —	78,70 „

Enel



End. Maailma-Matti, kelle aeg on minevikus?

SPORDIKALENDER

Jalgpalli sügisvooru viimaste mängude järel kujunes liiduklassi paremusjärjestus järgmiseks (järjekorras mängude arv, võidud, viigid, kaotused, väravatesuhe ja punktid):

1. Estonia	7	5	1	1	21:8	11
2. TJK	7	4	2	1	23:12	10
3. Olümpia	7	4	—	3	14:19	8
4. Kalev	7	2	3	2	9:10	7
5. Tervis	7	3	1	3	15:19	7
6. Esta	7	1	3	3	10:13	5
7. Sport	7	2	1	4	14:19	5
8. NTHK	7	1	1	5	10:16	3

Luhäärele — pronksmedal. Lõppenud maailmaesivõistlusil tõstmises saavutati raskekaalus tulemusi: 1) Manger (Saksa) 399,5 kg; 2) Stenko (USA) 397,5 kg kuna Luhaäär pidi leppima „pronksiga“ — 390 kg.

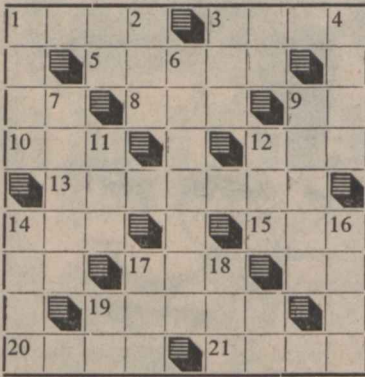
Uus maailmarekord kõrguslennus püstitati Itaalia lendur Pezzi poolt tulemusena 17 071 m. **Eesti - Saksa maadlusmaavõistlus** toimub 14. nov. Tallinnas.

Kutse olümpiale. Eesti olümpia komiteele saabus neljapäeval ametlik kutse Helsingi olümpiale.

Schmeling poksib jälle. Saksa raskekaalu poksija Max Schmeling, kes Ameerika neegri Joe Louisi vastu võisteldes sai raskesti vigastada, tahab tulla uuesti poksiringi.

Hobuse kõrgushüppe maailmarekord 2,44 m. Kapten Gutierrez (Itaalia) on püstitanud kõrgushüppes hobustele uue maailmarekordi tulemusena 2,44 m. Senine püstitati 1933. aastal, tulemusena 2,38 m.

19. RISTSÕNAD (5 punkti)



Paremale: 1. Värvus, 3. Suu osa, 5. Aedvili, 8. Kevadkuu, 10. Küsimus, 12. Tuntud filmikoomik, 13. Merelind, 14. Avar, 15. Tuulehoog, 17. Kõlbmatu maaliik, 19. Jahusarnane toaine, 20. Sade, 21. Olukorras, milles näeme sageli võimatuid asju.

Alla: 1. Relv, 2. Ameerika poisinimi, 3. Suur kala, 4. Veekogu osa, 6. Nuudlile sarnanev toitaineline, 7. Kosutav jook, 9. Teeb inimesele tööd, 11. Toit, 12. Paitav sõna, 14. Asub rannal väga palju, 16. Keskaegne kindlustus, uhke ehitus, 17. Tavaline neegri nimi, 18. Sugulane.

20. KASTMÕISTATUS (3 punkti)

1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		

Igasse horisontaalsesse ritta asetada viietäheline sõna, nii et nende keskmised tähed ültal alla lugedes annaksid eesti kirjastustühisuse nime.

Tähtede paarid on antud, kuna aga keskmised tähed vastavalt tähendusele tulevad ise kombineerida.

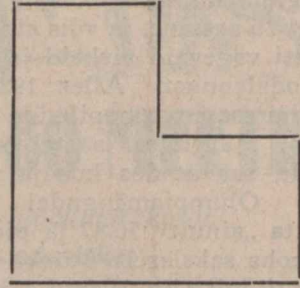
ad, as, at, ek, el, ka, kr, la, ma, me, on, ri, ri, sa, so, ss, sõ, va.

1. Abinõud, milledega väljendame omi mõtteid.
2. Kompvektivabrik Eestis.
3. Riik Euroopas.
4. Hobuse „poeg“.
5. Eesti tööstusrajoon.
6. Eesti sportlane, Euroopa meister.
7. Eesti luuletaja.
8. Keetmisabinõu, 9. Jõgi ja järv Soomes.

21. MILLINE ELUKUTSE? (1 punkt)

JOH. TUNGRİ

22. PÄRANDUSPROBLEEM (2 punkti)



Hiljuti suri rikas taluperemees Õiglane, kes testamendis pärandas kogu oma varanduse poegadele. Päranduse hulka kuulub ka põld, mille kuju antud kõrvaloleval joonisel. Mehel oli kaheksa poega, ja ta soovis anda igapähele, et olla tõesti „õiglane“, ühesuuruse maala. Kuidas pidid pojad toimima, et täita isa viimast soovi?

„ÕPILASLEHES“ NR. 3 ILMUNUD MÕISTATUSTE LAHENDID

HÕIMUMÕISTATUS NR. 8

1. Konstantin Päts, 2. Tõde ja õigus, 3. Kreek — Neo, 4. Ahas — Adamson, 5. Kalevala, 6. Salmela, 7. Matti Järvinen, 8. Linnankoski, 9. Budapest, 10. Attila, 11. Petõfi — Molnar, 12. Balatoni.

KAS „JA“ VÕI „EI“ NR. 9

1. ei, 2. ei, 3. ja, 4. ei, 5. ja, 6. ja, 7. ja, 8. ei, 9. ja, 10. ja.

TUNNE EESTI KIRJANDUST NR. 10

1. Wanrad-Koelli katekismus, 2. Indrek, 3. Siinai tähistel, 4. Nende poeg, 5. Armukadedus, 6. Peterson, 7. Under, 8. Urmas ja Merike.

ÕIGESTI LAHENDASID: J. Varik (7 punkti), J. Torpel (8), T. Männik (8), R. Tuul (7).

NEIL VEDAS NR. 3

1. T. Männik — „Pärt on minu sõber“
2. J. Varik — „Mäeoja Halla“
3. J. Torpel — „Pilvehiiplane“

Lahendid ära saata 21. novembriks.

TÄNASED AUHINNAD

1. A. Mälk — Läänemere isandad
2. A. Swan — Hauka vangina
3. J. Oro — Liblikat püüdmas

Toimetuse ja talituse: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegeytoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasteleht“ ilmub üks kord nädalas (25 n-rit õppeaasta jooksul). Tellimishind postiga: aastakäik (25 nr.) — kr. 2.00; (15 nr.) — kr. 1.40; (10 nr.) — kr. 1.00; (5 nr.) — kr. 0.50. Kuu- luse hind: lehe ees 15 s. mm, mujal 7 s. mm. Trükikoda J. Mällo, Rütli 4, Tartus, 1938.